

stanje određenog vremenskog razdoblja. Zato je ta knjiga, kako pisac tvrdi u *Predgovoru* »čitateljima istraživačka avantura«.

Knjiga donosi podatke o prvim tragovima jubileja i jubilejskih oprosta na koje nailazimo kod mezopotamskog naroda Sumerana punih 3000 godina pr. Kr. Naročito je vrijedna raščlamba poimanja jubileja u židovstvu i Starom Zavjetu te u novozavjetnim tekstovima i tekstovima prvih kršćanskih pisaca.

Najveći i najzanimljiviji dio su kršćanski jubileji koji se počinju slaviti od 1300. godine u Rimu u doba pape Bonifacija VIII. kada započinju hodočašća u Vječni Grad i kada se hodočasnici nazivaju *romari*. Taj je prvi jubilej velikom Danteu bio inspiracija za *Božansku komediju* koja se događa od Velikog četvrtka do Uskrsa te svete godine. U Bazilici Sv. Petra tada su izložili najskupocjeniju relikviju *Veronikin rubac* pred kojom je Dante ugledao hodočasnike iz Hrvatske kako u zanosu gledaju Kristov lik utisnut na platnu i ojevkojvećio ih u svom *Raju* (Raj 31, 103–105). Pisac će od tog trenutka u svakom jubileju slijediti hrvatske romare opisujući i prilike iz kojih su dolazili uz velike žrtve da bi izmolili jubilejski oprost.

Jubileji su bili poticaj izgradnji putova, boljoj organizaciji prihvata hodočasnika, nastanku hospicija i bratovština koje su o njima brinule, te gospodarskom razvoju i upoznavanju te prožimanju različitih kultura. Može se govoriti o začecima vjerskog turizma koji je danas vrlo razvijen. Tako za Hrvate u Rimu nastaje hospicij Sv. Jeronima s bratovštinom koja brine o njemu i hrvatskim romarima. Taj će se hospicij s vremenom pretvoriti u zavod za odgoj hrvatskog klera, pre-rasti svoje okvire i postati važna kulturna i religiozna hrvatska ustanova, posrednik između rimskih pontifeksa i Hrvata.

*Povijest jubileja od Sumerana do hrvatskih romara* Eme Vesely, Zagrepčanke

po rođenju i dugogodišnje novinarke na Radio Vatikanu, korisna je literatura za svakoga koji želi dublje uroniti u fenomen jubilarnih slavlja u kojima su Hrvati od početka zdušno sudjelovali. Tisuće podataka i događaja čine je neobično zanimljivom i korisnom. To je ujedno jedinstvena i svojevrsna povijest Katoličke crkve a hrvatske odrednice u njoj su zato vrijednije jer sličnih djela u Hrvata nema pa se tako dostojno popunjuje velika kulturna praznina. U toj knjizi hrvatski će čitatelj pronaći enciklopediju podataka i protumačenih pojmova iz arheologije, gospodarstva, religije, kulture, literature i povijesti.

Knjiga je pisana lijepim hrvatskim jezikom razumljivim čitatelju, a citati i podaci su provjereni i vjerodostojni. Za hrvatsku javnost knjiga Eme Vesely doista je istinski dobitak.

Tonči TRSTENJAK

Ferdinand Takač, *Hrvatsko-slovački rječnik*, Zagreb: Školska knjiga 1999., str. I–X + 692.

Ovaj rječnik nastajao je godinama uz plodan prevodilački rad autora, slovačkog isusovca hrvatskog podrijetla o. Ferdinanda Takača. Autor je rođen 1920. godine u mjestu Hrvatski Grob, što znači Hrvatski Bedem, u okolici Bratislave. Zanimljivo je spomenuti da je autor od 1941. do 1944. godine studirao pravo u Zagrebu kao hrvatski stipendist. U Zagrebu je posjećivao slovačke mlade isusovce koji su tada studirali na Studiju filozofije Družbe Isusove na Jordanovcu u Zagrebu. Pročitavši prijevod knjige *Povijest isusovačkog reda*, koju je napisao T.J. Campbell a preveo dr. Petar Čule, odlučio je postati isusovac, što je i učinio godine 1948., nakon svog povratka u domovinu. Godine 1950., u barbarskoj noći s 13. na 14. travnja, zajedno sa svim

redovnicima i redovnicama u tadašnjoj komunističkoj Čehoslovačkoj, uhićen je i osuđen na 8 godina logoraškog rada po raznim mjestima. To vrijeme potajno koristi i za filozofsko-teološki studij. Zaređen je za svećenika 1955. godine. Pomilovan je nakon pet godina zatvorenništva, 1960. godine i pušten na uvjetnu slobodu. Nakon toga radi kao monter dizala. Za vrijeme Praškog proljeća glavni je urednik tjednika *Katoličke novine*. Godine 1970. udaljen je s mjesta glavnog urednika. Postaje duhovnik časnih sestara te pastoralno djeluje. U to vrijeme počinje prevoditi i knjige s hrvatskoga na slovački jezik. Dosad je preveo 36, a od tog su tiskana 23 naslova. Uz prevođenje počeo je sastavljati *Hrvatsko-slovački rječnik*, najprije za svoje potreba, a onda je shvatio da će to biti opće korisno djelo.

Rječnik je objavljen u Zagrebu krajem 1999. u nakladi Školske knjige, u nizu standardnih rječnika te izdavačke kuće. Ima više od 50 tisuća riječi-natuknica. Rječnik su uredili dr.sc. Vladimir Horvat i Anuška Nakić. Urednica i lektorica za hrvatski jezik je dr.sc. Liljana Šarić iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu, a za slovački dio dr.sc. Juraj Glovnja s Katedre za slovački jezik Pedagoškog instituta u Nitri. Na projektu je godinama i financijski surađivao svećenik Jerko Matoš, u ime Hrvatskoga povijesnog Instituta u Beču, čiji je on i idejni začetnik. Uz taj prvi *Hrvatsko-slovački rječnik* dodane su gramatike za oba jezika, prevedene na suprotni jezik. Autorica Pregleda gramatike hrvatskog jezika je dr.sc. Liljana Šarić, a autor Pregleda gramatike slovačkog jezika je dr.sc. Juraj Glovnja. Osim što je to prvi *Hrvatsko-slovački rječnik*, on u nizu standardnih rječnika Školske knjige također prvi donosi religijsko i crkveno nazivlje.

Možemo spomenuti da se priprema i obrat ovog rječnika, tj. prvi standardni

*Slovačko-hrvatski rječnik*. Marljivi autor sastavio je i dijalektološki rječnik svoga rodnog mjesta Hrvatski Grob u kojem na prvom mjestu donosi domaće »horvatsanske riječi«, u drugom stupcu donosi hrvatsko književno značenje, a u trećem stupcu slovačke riječi. Kulturna povezanost Hrvata i Slovaka bila je, kao što je poznato, tijekom povijesti zapažena i plodonosna (Haulik, Šulek, Mojzes i drugi), ali je prvi Hrvatsko-slovački rječnik objavljen tek u našim danima. On će jamačno omogućiti da se naše stoljetne veze i u današnje vrijeme još više unaprijede.

Vijeće Filozofskog fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu službeno je uputilo zamolbu svome Velikom kancelaru Generalu Reda o. H.P. Kolvenbachu da se o. Ferdinandu Takaču o njegovoj 80. godini života dodijeli zaslužena titula počasnog doktora.

Vladimir HORVAT

Dr. Augustin Franić, *KPD Lepoglava*, mučilište i gubilište hrvatskih političkih osuđenika, Zagreb, srpanj 2000.

Dr. Augustin Franić u knjizi pod naslovom *KPD Lepoglava*, opisuje strahote koje su proživljavali politički osuđenici u Kaznenopopravnom domu Lepoglava u razdoblju od 1945. do 1990. godine. Autor spomenute knjige – dr. Augustin Franić – i sam je bio politički osuđenik i više od pet godina zatvorenik u spomenutom zatvoru. Osim toga, on je, zahvaljujući demokratskim promjenama u Hrvatskoj, uspio doći do arhiva spomenutog zatvora tako da su njegove presude argumentirane, a njegova je knjiga postala nezaobilazni svjedok vremena u kojem je hrvatski narod patio pod nametnutim komunističkim režimom.

U zaključnoj riječi svoje knjige, dr. Franić kaže: »U Jugoslaviji zločini su se